श्रीः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि॥

कवितार्किकसिंह सर्वतन्त्रस्वतन्त्र
श्रीमद्वेदान्तदेशिक विरचितं महाकाव्यं

॥ यादवाभ्युदयः ॥

॥ षोडशः सर्गः ॥

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

*This was typeset using LaTeX and the **skt** font.

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ यादवाभ्युदयः ॥

॥ षोडशः सर्गः ॥

ऐरावतमथारुह्य श्वेताद्रिमिव जङ्गमम्।
पुरिं द्वारवतीं शौरेराजगाम पुरन्दरः॥ १६.१ ॥

अपत्यभावमापन्नमात्मानममृतोदधेः।
निमेषरहितैः पौरैर्देवभूतैर्निरीक्षितम्॥ १६.२ ॥

अदृश्यं मन्दपुण्यानाममन्दप्रीतिदायिनम्।
आत्तदेहमिव स्वर्गमासेचनकदर्शनम्॥ १६.३ ॥

महनीयपरिष्कारं वल्गुध्वजमतल्लिकम्।
महोत्सवमिवाशानामाशाभ्यधिकसम्पदम्॥ १६.४ ॥

उदधेरिव मन्थेन पीडितस्य समुत्थितैः।
दृढलग्नैरिवोत्पत्तौ दीप्तं शोणितबिन्दुभिः॥ १६.५ ॥

दैत्यदानवदर्पघ्नैर्दन्तैर्दलितमन्दरैः।
सिंहानामपि हन्तारं सिंहवक्त्रविभूषणैः॥ १६.६ ॥

मेरुकल्पेन रूपेण मेदिनीधृतिहेतुना।
त्रिदशप्रीतिदातारं स्त्यानसिन्दूरधातुना॥ १६.७ ॥

मूर्ध्ना विपुलतुङ्गेन मेनकास्तनबन्धुना।
दधतं मौक्तिकाकल्पं गङ्गाबुद्बुदनिर्मलम्॥ १६.८ ॥

अजहद्भृङ्गगीतेन गर्जाडम्बरशोभिना।
स्वकान्त्या कर्णतालेन क्लृप्तसङ्गीतखेलनम्॥ १६.९ ॥

www.prapatti.com

नर्तयन्तममर्त्यानां नेत्रकौतुकसूतिकाम्।
नासां त्रिदशनारीणामुरुनिर्माणमातृकाम्॥ १६.१० ॥

मङ्गलत्वमिवेच्छद्भिर्हेमशङ्खादिमण्डनैः।
आश्रितं रत्नपूर्णेन कुम्भेन च महीयसा॥ १६.११ ॥

विभूतिशरदम्भोदैः कीर्तिवल्लीगुलुच्छकैः।
कान्तिसागरकल्लोलैः सपक्षमिव चामरैः॥ १६.१२ ॥

सहजं प्रभया चन्द्रं वारुणीं मदसम्पदा।
सूचयन्तं स्वमूर्त्या च सुधां शुद्धानुभाव्यया॥ १६.१३ ॥

जगदामोदजनकं दानार्द्रकरपुष्करम्।
दम्भयन्तमिवौदार्याद्दिव्यपादपसम्पदम्॥ १६.१४ ॥

उदग्रबहुदन्तांशुं बृंहितव्याप्तदिङ्मुखम्।
हसन्तमिव दिङ्नागानन्यानतिबलानपि॥ १६.१५ ॥

उद्वहन्तं कदलिकां काञ्चनीं किङ्किणीफलाम्।
वप्राभिघातभीतस्य सुमेरोरुपदामिव॥ १६.१६ ॥

चित्रकम्बलसञ्छन्नं कान्तं कनककक्ष्यया।
विद्युतेव परिष्वक्तं वासरान्तशरद्घनम्॥ १६.१७ ॥

अवधिं दर्शनीयानामाकल्पमनघं दिवः।
जीवातुं देवसैन्यानां दर्पभङ्गं विरुन्धताम्॥ १६.१८ ॥

घण्टायुगलनादेन नगेन्द्रेष्वनुनादिना।
क्षरन्तममृतक्ष्वेलौ कर्णेष्वमरतद्द्विषाम्॥ १६.१९ ॥

महता मदगन्धेन तस्य विघ्ना विबभ्रमुः।
उत्खातविपुलस्तम्भा नागास्त्रुटितशृङ्खलाः॥ १६.२० ॥

स तं द्वारवतीद्वारे समवस्थाप्य सानुगम्।
आससाद हरेः स्थानमवज्ञातत्रिविष्टपम्॥ १६.२१ ॥

शुभानामिव साम्राज्यं श्वेतद्वीपमिवापरम्।
निवेदितसमाहूतः प्रासादं प्राविशत् प्रभोः॥ १६.२२ ॥

स तेन विहितां शक्रः प्रतिगृह्य प्रियार्हणाम्।
निजगाद निजां भीतिं गद्गदोद्गमया गिरा॥ १६.२३ ॥

दयनीयेषु देवेषु देवदेव त्वयाऽधुना।
अपाङ्गाः परिपात्यन्तामनुक्रोशानुवर्तिनः॥ १६.२४ ॥

सुषुवे नरसिंहं त्वां भक्तप्रह्लादसम्मुखम्।
रक्षार्थमिह दीनानां रत्नस्थूणेव देवकी॥ १६.२५ ॥

नाथ त्वयि निराबाधं त्रिलोकीं त्रातुमागते।
नरको नाम दैत्येन्द्रः कदर्थयति नाकिनः॥ १६.२६ ॥

धर्मसूकररूपस्य तवासौ क्षमयाऽन्वये।
उत्पात इव भूतानामुद्बभूव भयानकः॥ १६.२७ ॥

जननी सर्वभूतानां पत्नी तव वसुन्धरा।
प्रसूय नरकं देवी दूयते त्वदुपेक्षया॥ १६.२८ ॥

न हिरण्यहिरण्याक्षौ न मधुर्न च कैटभः।
उपमानपदे तस्य त्वच्छक्तिजनितात्मनः॥ १६.२९ ॥

एष कल्पान्तवृत्तान्तमिदानीन्तनयन्निव।
विधुनोति त्वदालम्बं ब्रह्मस्तम्बमिदम्परः॥ १६.३० ॥

विक्रमस्रोतसा तस्य बृहन्त्यपि बलानि नः।
सहसा भेदमायान्ति सैकता इव सेतवः॥ १६.३१ ॥

यदृच्छोपगमेऽप्यस्य यान्ति देवगृहाश्रिताः।
प्रधावितुमनीशानाः साक्षितां सालभञ्जिकाः॥ १६.३२ ॥

महता मत्प्रयुक्तेन वज्रेण ज्वलितात्मना।
निलिल्ये तस्य दोर्मध्ये निष्काभरण वर्ष्मणा॥ १६.३३ ॥

त्वत्कोप इव दीप्तोऽपि ज्वलनो न प्रकाशते।
ज्योतिरिङ्गणवत्तस्य द्युमणेरिव सन्निधौ॥ १६.३४ ॥

अमोघत्वयशोभङ्गभयादिव निवर्तते।
अखण्डितबले तस्मिन् दण्डो दण्डधरार्पितः॥ १६.३५ ॥

नयनार्चिष्मतस्तस्य नैर्ऋतेश्वरवाहिनी।
अपसृप्य पुरोभागादद्यापि न निवर्तते॥ १६.३६ ॥

तं सुप्तमपि वा मत्तं वारुणो वैरिदारुणः।
न रोद्धुं क्षमते पाशो नलस्तम्ब इव द्विपम्॥ १६.३७ ॥

शक्तः शमयितुं तस्य संवर्तार्हजवोऽपि सन्।
नभस्वान् खेलतः सङ्ख्ये न स्वेदकणिकामपि॥ १६.३८ ॥

धनदेन गदा तस्य महती मूर्ध्नि पातिता।
अभित्त्वा पौष्पमापीडमनापीडत्वमादधे॥ १६.३९ ॥

जटिलान् कृत्तिवसनान् नियमं तीव्रमास्थितान्।
तपस्विन इति ज्ञात्वा स रुद्रान्नातिवर्तते॥ १६.४० ॥

अहरद्वारुणं छत्रं मामकं मणिभूधरम्।
अमृतस्यन्दिनी चास्मज्जनन्या मणिकुण्डले॥ १६.४१ ॥

आदर्शमिव सम्पत्तेरमृताब्धेरिवाशयम्।
औपवाह्यमसौ मत्कमारुरुक्षति साम्प्रतम्॥ १६.४२ ॥

देवदानवसिद्धानां नृपाणामपि कन्यकाः।
अपहृत्य त्वदेकार्हास्त्वरते पाणिपीडने॥ १६.४३ ॥

स भौमस्त्वन्निरस्तानां समवाय इवोत्थितः।
बाधते विबुधानेवं बलवीर्यपराक्रमैः॥ १६.४४ ॥

www.prapatti.com

तदेवमवसीदत्सु दया देवेषु पात्यताम्।
अनपह्नुतदास्यानां दोषनिह्नवसाक्षिणी॥ १६.४५ ॥

तमर्धं भूमिभारस्य त्वयैवोत्पादितं प्रभो।
त्रिलोकीकण्टकं तीक्ष्णं त्वमेवोद्धर्तुमर्हसि॥ १६.४६ ॥

निवर्त्ये धर्मशल्येऽस्मिन् निदाने सर्वपाप्मनाम्।
निवेदनमिहास्माकमंशो निर्वहणं त्वयि॥ १६.४७ ॥

मशकामर्शवद्यस्य मधुकैटभमर्दनम्।
तदन्यदनुजध्वंसे तस्य ते किमिवाद्भुतम्॥ १६.४८ ॥

निगमान्तेषु निगदव्याख्यातनिजवैभवः।
विधत्स्व विपदुत्तीर्णानमर्त्याननुकम्पया॥ १६.४९ ॥

इति विज्ञापितोदन्तं दत्तहस्तं बलद्विषम्।
विनिवर्त्य जगन्नाथो वैनतेयमथास्मरत्॥ १६.५० ॥

अनुचिन्तितमात्रस्तमुपतस्थे खगेश्वरः।
अहीन्द्रदामभिर्भीमैरंसलम्बिभिरंसलः॥ १६.५१ ॥

पक्षमारुतघोषेण त्रैलोक्यदुरितच्छिदा।
चतुर्णामिव वेदानां सम्भूतिमिव भावयन्॥ १६.५२ ॥

तरुणार्कप्रभासारसामरस्यजुषा त्विषा।
तप्तहेमद्रवौघेन लिम्पन्निव दिशो दश॥ १६.५३ ॥

स्वामिदर्शनसन्तोषात् प्रहृष्यद्भिस्तनूरुहैः।
युगान्तसन्ध्याजलदः तटिज्जालैरिव ज्वलन्॥ १६.५४ ॥

विपुलाद्भुतसंस्थानैर्द्योतितो दिव्यभूषणैः।
भुजगेन्द्रफणारत्नशङ्काहर्मणिचित्रितैः॥ १६.५५ ॥

तुङ्गवज्रव्रणाङ्केन सुविस्तीर्णेन वक्षसा।
अबहिर्भावयन् कृत्स्नमवकाशं विहायसः॥ १६.५६ ॥

पृथुना भुजयुग्मेन भोगीन्द्रपरिकर्मणा।
मन्दरद्वितयेनेव समेतो रुक्मपर्वतः॥ १६.५७॥

व्यालखण्डनसङ्क्रान्तविषपङ्ककलङ्किना।
दधान इव तुण्डेन दैत्यदर्पगजाङ्कुशम्॥ १६.५८॥

तक्षकश्रोणिसूत्रेण दृढबद्धेन बन्धुरम्।
मान्यमग्रजवर्णेन वसानो दिव्यमम्बरम्॥ १६.५९॥

नाथभक्तिपरिष्कार्यां नृत्तलीलामिव स्पृशन्।
निजेन स्थानकेनाग्रे निहितोन्नतजानुना॥ १६.६०॥

वपुषा भक्तिनम्रेण धीरोन्नतमहीयसा।
शान्तवीराद्भुतरसान् समाहृत्येव सम्पतन्॥ १६.६१॥

मूर्तिमानिव संरम्भो रूपवानिव मारुतः।
तरङ्गान् पक्षतीकृत्य सङ्क्षिप्त इव सागरः॥ १६.६२॥

संवर्त इव नागानां सङ्घात इव रंहसाम्।
वालखिल्यचरित्राणां विपाक इव जङ्गमः॥ १६.६३॥

प्रभुस्तं दैत्यसिद्धीनां प्रसूतकिलकिञ्चितम्।
ओलण्डितमिवापश्यदुग्रं समरताण्डवम्॥ १६.६४॥

दत्तनीराजनस्तेन ददृशे वाहनेश्वरः।
प्रदक्षिणीकृतः शश्वत् प्रतापविजयश्रिया॥ १६.६५॥

स तदाऽऽस्फोटयामास विन्ध्यमेरुसमौ भुजौ।
रुद्रया च सुकीर्त्या च मृदितौ कण्ठभूषणैः॥ १६.६६॥

दुधुवे पक्षती च द्वे डोलायितकुलाचले।
वीजयन् घोरदुर्वादिघर्मतप्तामिव त्रयीम्॥ १६.६७॥

मुहुराम्रेडयामास जयालोकयभारतीम्।
मुग्धमध्यप्रगल्भाभिर्दशाभिः कर्बुरामिव॥ १६.६८ ॥

स तदा सन्नतस्कन्धो बद्धाञ्जलिरनिःश्वसन्।
मुमुदे मूर्ध्नि संस्पृष्टो मुकुन्देन प्रसेदुषा॥ १६.६९ ॥

तस्मिन् प्रथममारोप्य सत्यां विरहविक्लबाम्।
आरुरोह ततः शौरिराखण्डलकृतस्तुतिः॥ १६.७० ॥

निवर्त्य स्वनिवासाय शक्रं शमितसाध्वसम्।
प्रययौ दीप्तसन्नाहः प्राग्ज्योतिषपुरं प्रभुः॥ १६.७१ ॥

श्रेयःपरिपणं तस्य श्रुतिश्रेणिशिरोधृतम्।
प्रणतः परिजग्राह शासनं पाकशासनः॥ १६.७२ ॥

यथास्वं नगरद्वारे यादवा दानवाश्च तम्।
तरस्विगरुडारूढं सत्यमैक्षन्त तत्क्षणम्॥ १६.७३ ॥

समन्ताद्वैरिदुर्गस्य क्षिप्तचक्रः क्षणेन सः।
क्षुरान्तानच्छिनत्पाशानाततांश्छतयोजनम्॥ १६.७४ ॥

मुरं पञ्चजनं सप्तसहस्राणि मुरोद्भवान्।
शलभीकृत्य चक्राग्निरुपदुद्राव तत्पुरम्॥ १६.७५ ॥

ततः प्राग्ज्योतिषद्वारे दैत्यदानवसूदनः।
पाञ्चजन्यमुपादध्मौ प्रलयाम्बुधिनिस्वनम्॥ १६.७६ ॥

वीक्ष्य तं विविशुर्दुर्गं दिवाभीता इवासुराः।
उद्यन्तमिव तिग्मांशुमुदयाद्रौ गरुत्मति॥ १६.७७ ॥

अभिमानोदित व्यक्तिरहङ्कार इवोल्बणः।
महतो दैत्यनगरान्निरगान्नरकासुरः॥ १६.७८ ॥

तमस्त्रमायाभ्यधिका दानवाः पर्यवारयन्।
प्रकटच्छन्नकौटिल्याः पाषण्डमिव हैतुकाः॥ १६.७९ ॥

संयुगे रजसोद्रिक्ते तस्मिन् सत्त्वतमस्त्विषोः।
अर्थिप्रत्यर्थिनोरासीदनभिव्यक्तरूपता॥ १६.८० ॥

शरधारासहस्रेण छादयन्नरको दिशः।
स्वहेतुमभिसम्पेदे समुद्रमिव तोयदः॥ १६.८१ ॥

नरकाम्बुदमुक्ताभिर्नाथो नाराचवृष्टिभिः।
विपद्भिरिव तद्भक्तो विषमाभिर्न विव्यथे॥ १६.८२ ॥

दृप्यतामथ दैत्यानां ध्वनिरुत्कम्पयन् दिवम्।
पाञ्चजन्यप्रणादेन पर्यभूयत भूयसा॥ १६.८३ ॥

दिदृक्षोपगतानां तद्देवानां रोमहर्षणम्।
अदीव्यत रणद्यूतमन्तरस्थयशःपणम्॥ १६.८४ ॥

प्रतिविव्याध दैतेयं बाणैरशनिभीषणैः।
पक्षवन्तमिवाद्रीन्द्रं प्रकुप्यन् पाकशासनः॥ १६.८५ ॥

शरसंहतयस्तस्य क्षरन्त्यः शार्ङ्गशैलतः।
द्विधा चक्रुः स्ववेगेन द्विषद्बलमहार्णवम्॥ १६.८६ ॥

तस्य ज्यास्वनगीतानि समयुज्यन्त संयुगे।
करिणां कर्णतालैश्च कबन्धानां च ताण्डवैः॥ १६.८७ ॥

दैत्यशोणितदिग्धाभिः तद्बाणततिभिर्नभः।
रुरुधे रोषताम्राभिः कृतान्तस्येव दृष्टिभिः॥ १६.८८ ॥

द्विरदाः शरनिर्भिन्नकुम्भनिर्मुक्तमौक्तिकाः।
क्षरन्तः करकासारं कल्पमेघा इवाबभुः॥ १६.८९ ॥

नासावालधिभिर्नागाः क्षरन्तो रक्तनिर्झरान्।
शशंसुर्लाघवं तस्य निष्पत्राकृतसायकम्॥ १६.९० ॥

अग्रिमं विशतां स्कन्धमामूलमहितां चमूम्।
शराणां तस्य सन्धाननिपातौ न द्विषोऽविदुः॥ १६.९१ ॥

लक्ष्यमेकमभूत्तस्य शराणामुत्पलत्विषाम्।
अमरस्त्रीकटाक्षाणामप्यभङ्गुरधन्वनः॥ १६.९२ ॥

चिरप्रार्थितभीतानां स तासामेव शात्रवान्।
स्वयंवरपतींश्चक्रे सुधन्वा सुरसुभ्रुवाम्॥ १६.९३ ॥

त्यक्त्वा भीतिवृतांस्तत्र विमुक्तान् जीविताशया।
सार्धमप्सरसः कीर्त्या वीरान् स्वयमवृण्वत॥ १६.९४ ॥

अनन्तस्य तदाऽनन्तैरसुरैराहवोत्सवः।
जयश्रियं च सत्यां च सम्मते समतोषयत्॥ १६.९५ ॥

स्वबाधनियतस्तत्र परबाधाभिलाषिणाम्।
प्रयासः सुरशत्रूणां जात्युत्तरमिवाभवत्॥ १६.९६ ॥

विसन्धिविग्रहाः क्षिप्तयानासनसमाश्रयाः।
द्वैधीभावसृजो योधा दुर्नयस्था इवाभवन्॥ १६.९७ ॥

अनघव्यवसायानामसङ्गत्यक्तवर्ष्मणाम्।
योगिनामिव तत्रासीदपरावर्तना गतिः॥ १६.९८ ॥

तनुं तत्र मुकुन्देन त्याजितान् महती स्वयम्।
अवृणोदनघा कीर्तिरधिविन्नाप्सरोगणान्॥ १६.९९ ॥

निः सहायीकृतस्तत्र शरवर्षैर्धरासुतः।
बह्वमन्यत तेनैव द्वन्द्वयुद्धमुपस्थितम्॥ १६.१०० ॥

कृतप्रतिकृतैरस्त्रप्रयोगैः क्रीडतोस्तयोः।
अदृष्टान्तमभूद्युद्धमन्यदृष्टान्तवर्जितम्॥ १६.१०१ ॥

वक्रवृत्तिः सरुधिरो लोहिताङ्गो महीसुतः।
प्राप्य यादवभास्वन्तं मूढः सममभवत् क्रमात्॥ १६.१०२ ॥

स्वायुधैकसहायस्तु देवः स्वच्छन्दयादवः।
निरयापरपर्यायं रिपुं चक्रे निरायुधम्॥ १६.१०३ ॥

क्रोधरक्ततनुर्दैत्यः क्षरच्छोणितनिर्झरः।
गृहीतपादसञ्चारो गैरिकाद्रिरिवाबभौ॥ १६.१०४ ॥

निशितैस्तस्य नाराचैर्निर्भिन्नरथसारथिः।
आस्फोटितभुजस्तार्क्ष्यमजिघांसदमर्त्यजित्॥ १६.१०५ ॥

निसर्गतमसस्तस्य जिह्मगस्याङ्गमुत्तमम्।
रथपादेन चिच्छेद राहोरिव रमापतिः॥ १६.१०६ ॥

उदतिष्ठत हाकारस्ततो युगपदेकधा।
देवदानवसौधेभ्यो हर्षशोकसमुद्भवः॥ १६.१०७ ॥

स्फुरद्भ्रुकुटि दैत्यस्य रोषदष्टाधरं मुखम्।
निकृत्तमपि न द्रष्टुं प्रबभूवुर्दिवौकसः॥ १६.१०८ ॥

निकृत्तशिरसं देवी निजाङ्के पतितं सुतम्।
महती मेदिनी दीनं कम्पमानाऽन्वकम्पत॥ १६.१०९ ॥

अथ सा दैत्यहन्तारं प्रणम्य नतजीवितम्।
अयाचत दयासिन्धुमात्मजस्य शुभां गतिम्॥ १६.११० ॥

तुष्टाव च पतिं तुष्टा मेदिनी विश्ववेदिनी।
स्नपयन्तीव संयत्तं दन्तदीधितिगङ्गया॥ १६.१११ ॥

अहमस्मि विभूतिस्ते भूतधात्री त्वया धृता।
अशेषाधारमेकं त्वामनाधारमधीयते॥ १६.११२ ॥

तिसृभिः शक्तिभिर्युक्तं षाड्गुण्यप्रथितोदयम्।
अधिराजमशेषस्य जगदुस्त्वां जिताहितम्॥ १६.११३ ॥

अपि कोटिमुखैः सर्वैरनन्तेनाप्यनेहसा।
नाथ त्वद्गुणदुग्धाब्धि पृषदास्वादनं क्षमम्॥ १६.११४ ॥

अकर्तुमन्यथाकर्तुं कर्तुमप्यखिलं क्षमम्।
लक्ष्मीलक्षणमाहुस्त्वां लङ्घितत्रिविधावधिम्॥ १६.११५ ॥

www.prapatti.com

स्थिरत्रसविभक्तं ते चिदचिद्भेदचित्रितम्।
स्वसृष्टमिदमुद्यानं त्वदन्यो नास्ति रक्षितुम्॥ १६.११६ ॥

स्वातन्त्र्यपरतन्त्रस्त्वं पारतन्त्र्यस्वतन्त्रितैः।
विहरस्यात्मसूत्रस्थैः शकुनैरिव जन्तुभिः॥ १६.११७ ॥

सितासितगुणारब्धैः पाशजालैर्दुरत्ययैः।
निबद्धाः पशवो नाथ त्वदेकाधीनमुक्तयः॥ १६.११८ ॥

यस्य त्वं यश्च हृद्यस्ते यस्यासौ तस्य यस्तथा।
नाथ त्वत्पदमारुह्य न पुनस्तैर्निवृत्यते॥ १६.११९ ॥

सुरासुरविभागोऽयं तुलाग्रन्यायतस्त्वया।
कल्पितः कालपर्यायान्निम्नोन्नतसमक्रमः॥ १६.१२० ॥

कस्त्वदङ्गीकृतं हन्ता कस्त्राता त्वज्जिघांसितम्।
निहंसि पासि चैकस्त्वं स्वेन विश्वं परेण वा॥ १६.१२१ ॥

वृद्धिसङ्कोचविषमा गतागतसहायिनी।
नियतिः केन लङ्घ्येत निजच्छायानुकारिणी॥ १६.१२२ ॥

न पुत्रवधमन्वीक्ष्य न द्रुये त्वन्मतस्थिता।
न च पुत्राभिमानो मे मत्प्रसूतेषु जन्तुषु॥ १६.१२३ ॥

सूदने कृतसङ्कल्पः स्वभक्तपरिपन्थिनाम्।
यदि तीर्णप्रतिज्ञस्त्वं किं मयेदं न मृष्यते॥ १६.१२४ ॥

त्वन्मायाजृम्भितैर्देव ब्रह्माण्डैरपि लीयते।
जन्मन्यपि सुरोधेषु जन्तुवर्गेषु का कथा॥ १६.१२५ ॥

त्वत्प्रसूतस्त्वयैवासौ वधितश्चक्रधारया।
का नाम कृतिनस्तस्य परिदेवयितव्यता॥ १६.१२६ ॥

निरुद्धे नरके नाथ नित्यधर्मात्मना त्वया।
निष्प्रतिद्वन्द्विकं स्वर्गसुखमास्वाद्यतां सुरैः॥ १६.१२७ ॥

निर्यातितमिदं भूयः त्वज्जनन्यै मया स्वयम्।
श्रवणाभरणद्वन्द्वं शीतलार्कयुगप्रभम्॥ १६.१२८ ॥

इति विज्ञाप्य सा तस्मै विषादाभावमात्मनः।
विरराम ततो देवी विलक्षा विश्वधारिणी॥ १६.१२९ ॥

तामशेषजगद्धात्रीं सन्नताङ्गीमसान्त्वयत्।
सहधर्मचरीं पूर्वां वासुदेवो वसुन्धराम्॥ १६.१३० ॥

पुरस्कृतप्रसादस्तां पूर्वसम्भवगेहिनीम्।
गृहीतकुण्डलो गन्तुमन्वमंस्त गदाग्रजः॥ १६.१३१ ॥

ततः सा तत्समादेशात् सत्यभामाभिवन्दिता।
रम्यं प्रतिययौ स्थानं रत्नसानुशिखण्डकम्॥ १६.१३२ ॥

ददर्श यदुवीरोऽथ दैत्यवीरनिवेशनम्।
अचिन्त्यमिव मायानां प्रभावमनुपप्लवम्॥ १६.१३३ ॥

विचक्षणवरं दैत्यं वैरिसम्पत्करग्रहे।
विभूतिसञ्चयप्रेक्षी बह्वमंस्त बलानुजः॥ १६.१३४ ॥

सुधानिष्यन्दिभिः स्थूलैः मुक्तादामभिरावृतम्।
पश्यन् पाशभृतश्छत्रं विश्वकर्ता विसिष्मिये॥ १६.१३५ ॥

निदध्यौ कन्यकास्तत्र निदर्शितपरस्पराः।
अमुद्राभङ्गसुभगा नीवीरिव रतेः शुभः॥ १६.१३६ ॥

लावण्यजलधौ लक्ष्म्याश्छाया इव सहोदिताः।
मधुस्वच्छन्दतासीम्नो मान्मथीरिव दीर्घिकाः॥ १६.१३७ ॥

कामकीर्तिपताकाभिः स ताभिः प्रत्यवेक्षितः।
आत्मानममृतोदन्वदन्तः स्थितममन्यत॥ १६.१३८ ॥

सुप्रभातमभूत्तासां सुदिनं च तमोपहम्।
भवदोषार्यमा यासां देवो दृष्टिपथं गतः॥ १६.१३९ ॥

रत्नशैलनिभांस्तस्य भुजान् कटकभूषितान्।
उपधास्यन्ति यास्तासां श्रेयसी भवितव्यता॥ १६.१४० ॥

सर्वस्वमिव पुण्यानां साम्राज्यमिव सम्पदाम्।
समाजमिव सिद्धीनां स तद्यौवतमग्रहीत्॥ १६.१४१ ॥

भुजमन्दरवेगेन चक्रभ्रमवता विभुः।
मथिताद्दानवाम्भोधेरमृतं तदविन्दत॥ १६.१४२ ॥

मणिपरुवकसम्पन्माननीयस्तनीनां
मनसिजवपुषेव स्वेन सङ्कल्पितानाम्।
सकलजगदभिख्यासारसीम्नां स तासां
स्वयमजुषत सिद्धिं स्वप्रसादाप्रसूताम्॥ १६.१४३ ॥

पुरमथ गमयित्वा भूषितं यादवाग्र्यैः
शतसमधिकसङ्ख्यं षोडशस्त्रीसहस्रम्।
अवनितनयभीतान् प्रीणयन्नादितेयान्
परिणयनविलम्बं पद्मनाभः प्रसेहे॥ १६.१४४ ॥

दिवि भुवि च समिद्धं दीपरूपेण रूढैः
त्रिभुवनविभवानामङ्कुरैरेकरूपैः।
जनितनिगमसख्यं दानवीनां विलापैः
नरकवधदिनं तन्नाथपूजार्हमासीत्॥ १६.१४५ ॥

ऐरावतप्रतिनिधीनथ षड्सहस्रं
स्तम्बेरमान् पृथुलदन्तचतुष्कभाजः।
काम्भोजवाजिनियुतानि च सत्रिसप्ता-
न्यभ्यानयन्निजपुरं नरकस्य भृत्यैः॥ १६.१४६ ॥

उद्गम्य दुर्गजलधेरुदयाद्रिकल्पं
तुङ्गं विहङ्गमपतिं त्वरयाऽधिरोहन्।
उल्लासहेतुरभवद्यदुवीरभास्वान्
वैमानिकप्रणयिनीवदनाम्बुजानाम्॥ १६.१४७ ॥

॥ इति कवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य
कृतिषु यादवाभ्युदये माहाकाव्ये
षोडशः सर्गः ॥

www.prapatti.com